

PROGRAMA DE TRACTAMENT DE DROGODEPENDÈNCIES I ALTRES ADDICCIONS

L'etapa de l'adolescència és un dels moments en què s'inicien els primers contactes amb les drogues. La variabilitat quant als factors que poden influir des d'aquest primer contacte fins a la possible instauració d'un patró de consum continuat és diversa. Per tant, la intervenció del programa de tractament de drogodependències i altres addiccions es planteja des d'una perspectiva global: la intervenció amb els menors o joves i la intervenció amb les seves famílies i el seu entorn de referència més proper.

La **prevenció primària**. Orientada a fomentar estils de vida saludables per impedir o retardar l'aparició d'una situació relacionada amb el consum de drogues (educació per a la salut).

La **prevenció secundària**, més especialitzada, referida a aquells grups que ja han entrat en contacte amb el consum de drogues (actuacions per a la reducció de danys).

El **tractament** o intervenció més directa per a aquells casos on la pauta de consum està més instaurada.

Objectiu general

- Atendre i intervenir de forma especialitzada la problemàtica de drogodependències o d'una altra conducta addictiva en els menors i joves internats als centres educatius

Objectius específics i continguts

Objectius específics

a. Per als menors o joves

- Millorar la sensibilització i conscienciació respecte al consum de drogues;
- Incrementar el nivell de motivació envers el tractament;
- Reduir la possibilitat d'un consum progressiu;
- Aprendre a integrar estils de vida saludables;
- Aconseguir la màxima integració en el propi entorn;
- Aprendre diferents recursos per ser menys vulnerables davant l'oferta de drogues;
- Aprendre a detectar situacions de risc i conductes de risc.

b. Per a les famílies (si és possible i valorat oportú)

- Implicar-se en el procés d'aprenentatge i prevenció del menor o jove;
- Facilitar i potenciar les vies de comunicació;
- Identificar l'estil comunicatiu (agressiu, passiu, assertiu) i educatiu;
- Disposar de la informació adient respecte a les drogues.

Continguts de les intervencions

a. Amb els menors o joves

- Tècniques i estratègies de motivació envers l'abordatge de la problemàtica de drogodependència;
- L'ús del temps lliure. La recerca de sensacions;
- El paper de les drogues en les relacions socials i les activitats de lleure;
- Classificació, característiques i efectes d'algunes de les drogues més utilitzades actualment;
- Evolució del consum: del primer contacte al consum habitual o continuat;
- Efectes del consum: personals, familiars i socials;
- Habilitats per afrontar les conductes de consum. La pressió del grup i la presa de decisions;
- Projectes de futur. Alternatives a l'estil de vida;
- Autoestima;
- Tècniques i estratègies per al control del consum. Els factors de risc i les situacions de risc.

b. Amb les famílies (si és possible i valorat oportú)

- Família i comunicació. Estratègies educatives;
- Les drogues i el procés de drogodependència;
- La família davant les drogues. Dificultats i estratègies;

Avaluació inicial i diagnòstic

Prèviament a l'inici del treball en el programa és important poder disposar d'un diagnòstic al més acurat possible. El model d'entrevista semi estructurada del SAVRY i la pròpia classificació de factors pot ser el punt de partida. El procés d'avaluació ha de contenir les àrees següents:

Avaluació individual

- Grau de coneixement i familiaritat amb les substàncies tòxiques;
- Quines drogues coneix perquè hi ha una experimentació directa i quines per observació (en el grup d'amics, a la família, a l'escola...);
- Creences sobre els diferents efectes i conseqüències;
- Grau de percepció del risc i consciència de problema. Intervencions anteriors.

Avaluació familiar contextual (sempre que sigui possible i es consideri oportú)

- Relació dels adults i del menor o jove amb els adults significatius;
- Actitud i posicionament familiar davant les drogues i el consum;
- Relacions de parella;
- Xarxa de suport social del menor o jove i de la família;
- Pauta de consum transgeneracional;
- Relació del menor o jove amb el grup de parells i l'escola (característiques, valors, ideologia...).

Destinatariis i criteris d'alta i baixa

Destinatariis

- Tots els menors o joves que presentin problemàtica de drogodependències o d'altres addiccions i que així quedi objectivat a través del PTI com a necessitat d'intervenció. Cal que el menor o jove accepti voluntàriament ser inclòs en el programa.

Criteris d'alta

- Sobre la base del PTI i per acord de l'equip multidisciplinari i sempre que, prèviament, el menor o jove accepti voluntàriament, es donarà d'alta en el programa de tractament de drogodependències i altres addiccions en el moment que finalitzi el període d'avaluació i diagnòstic i s'iniciï l'activitat d'intervenció específica (individual i/o grupal), programada a través del pla de treball en drogodependències.

Criteris de baixa

- Per finalització de l'activitat d'intervenció específica i l'acord de l'equip multidisciplinari;
- Pel desinternament del menor o jove del centre.

Metodologia

En funció de les necessitats detectades per a cada menor o jove i de la temporalitat, la intervenció podrà ser:

- **Individual:** a través d'intervencions o sessions terapèutiques programades i/o controls sanitaris, personals i socials pertinents relacionats amb el pla de treball en drogodependències.

Aquesta intervenció individual es farà tot i que el menor o jove estigui fent, ja sigui al centre ja sigui amb la coordinació d'altres professionals, una intervenció grupal.

- **Grupal:** a través d'activitats programades, pautades i inserides al conjunt d'activitats del centre.

Durada i periodicitat

- Per a la **intervenció individual**, ha de quedar programat i reflectit al pla de treball individualitzat. La durada en el temps serà en funció de les necessitats del menor o jove. El mínim de temps d'intervenció és d'un mes amb sessions mínimes d'1 hora setmanal.
- Per a la **intervenció grupal**, ha de quedar programat i reflectit en el pla de treball individualitzat amb un mínim d'1 hora setmanal.

Responsables

- De la recollida d'informació per a l'avaluació inicial, n'és responsable el psicòleg del centre;
- De la implementació del programa, en seran responsables, segons el cas, l'equip de l'ESMIA i el psicòleg del centre amb la col·laboració del tutor i el treballador social referent del menor o jove;
- Subdirector del centre.

Avaluació inicial i diagnòstic

Prèviament a l'inici del treball en el programa és important poder disposar d'un diagnòstic al més acurat possible. El model d'entrevista del SAVRY i la pròpia classificació de factors pot ser el punt de partida. Per això, cal que el procés d'avaluació tingui en compte les àrees següents:

Avaluació individual

- Anàlisi de factors personals que poden estar associats al consum de drogues (trastorns de personalitat, distorsions cognitives, autoestima, autoconcepte...);
- Anàlisi de factors personals que poden estar associats a la conducta de consum (història de maltractament greu, negligència...);
- Característiques de la conducta de consum (edat d'inici, patró de consum, tipus de substàncies, consum i agressivitat, coneixements sobre els tipus de drogues i les conseqüències...).

Avaluació familiar contextual (sempre que sigui possible i es consideri oportú)

- Relació dels adults i del/la jove o menor amb els adults significatius;
- Estils d'afrontament del delictes;
- Relacions de parella;
- Xarxa de suport social del menor o jove i de la família;
- Patró familiar de consum;
- Pauta d'ús de maltractament físic o psicològic transgeneracional;
- Relació del menor o jove amb el grup de parells i escola (característiques, valors, ideologia...).

Avaluació bàsica

- Per a la **intervenció individual**, en funció del desenvolupament i assoliment dels objectius marcats en el pla de treball individual en drogodependències.
- Per a les **activitats grupals**, en funció dels criteris d'assistència, puntualitat, participació, relacions interpersonals, actituds, interès, millores observades, etc.

Sistema motivacional

La puntuació estarà en funció de la metodologia emprada pel desenvolupament del programa.

- En cas que sigui una intervenció individual, puntuarà al sistema motivacional a **l'àmbit personal;**
- En cas que sigui una activitat grupal, puntuarà al sistema motivacional a **l'àmbit activitats.**

Connexions del programa amb els factors del SAVRY

Factors de risc socials/contextuals

- a. Delinqüència en el grup d'iguals (S11).* En aquest cas el comportament delictiu podria estar relacionat amb la venda o possessió de determinades substàncies il·legals o bé amb respostes disruptives (robatoris, agressions...) associades a l'abús de substàncies i en el context del grup;
- b. Escassa habilitat per educar dels pares (S14).* El programa de tractament en drogodependències permet la intervenció, mitjançant l'assessorament i suport a les famílies, en les dinàmiques de relació amb mancances comunicatives i en les pràctiques educatives amb supervisió i disciplina ineficaces.

Factors de risc individuals

- a. Assumpció de riscos/impulsivitat (S18).* Aquest ítem inclou un estil de vida impulsiu en què un/a jove podria implicar-se en activitats molt perilloses i potencialment nocives, com ara l'abús de drogues;
- b. Problemes de consum de substàncies (S19).* L'abús de substàncies pot ser un factor de risc important per aquells casos on l'alcohol o les drogues van estar relacionats amb la comissió d'un acte o delictes violents previ;
- c. Baixa col·laboració en les intervencions (S23).* Permet incidir en determinats factors que afecten la probabilitat que el/la jove compleixi amb les condicions d'un pla de reducció del risc.

Factors protecció: la intervenció en el programa pot ser especialment útil pel factor *d'actitud positiva cap a les intervencions i l'autoritat (P4)*.